

مراسم ها و مناسبت ها (با تأکید بر مدل ها و شیوه های نوین)

پدیدآورده (ها) : دارابی، علی

میان رشته ای :: پیام :: زمستان 1388 - شماره 98

از 194 تا 211

آدرس ثابت : <http://www.noormags.ir/view/fa/articlepage/929598>

دانلود شده توسط : مرکز مدیریت حوزه های علمیه-کتابخانه ایت الله بروجردی

تاریخ دانلود : 29/04/1395

مرکز تحقیقات کامپیوتری علوم اسلامی (نور) جهت ارائه مجلات عرضه شده در پایگاه، مجوز لازم را از صاحبان مجلات، دریافت نموده است، بر این اساس همه حقوق مادی برآمده از ورود اطلاعات مقالات، مجلات و تألیفات موجود در پایگاه، متعلق به "مرکز نور" می باشد. بنابر این، هرگونه نشر و عرضه مقالات در قالب نوشتار و تصویر به صورت کاغذی و مانند آن، یا به صورت دیجیتالی که حاصل و بر گرفته از این پایگاه باشد، نیازمند کسب مجوز لازم، از صاحبان مجلات و مرکز تحقیقات کامپیوتری علوم اسلامی (نور) می باشد و تخلف از آن موجب پیگرد قانونی است. به منظور کسب اطلاعات بیشتر به صفحه [قوانین و مقررات](#) استفاده از پایگاه مجلات تخصصی نور مراجعه فرمائید.

پایگاه مجلات تخصصی نور

www.noormags.ir

با تأکید بر مدل‌ها و شیوه‌های نوین

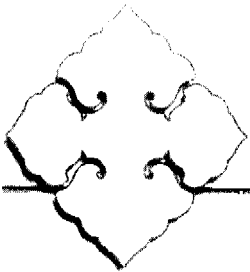

مقدمه

در هر جامعه و فرهنگی با توجه به ایدئولوژی حاکم بر آن - شعارها، مراسم و مناسبت‌هایی برای بیان نگاه آرمان‌خواهانه مردم آن جامعه مورد توجه بیشتر قرار می‌گیرد و متولیان و رهبران در صدد نکوداشت آنها در قالب‌ها و شیوه‌های مؤثر برمی‌آیند. این مهم نه تنها برای روشن نمودن افکار عمومی مؤثر است بلکه باعث ایجاد خودباوری و افتخار مردم آن جامعه بویژه نسل جوان با گذشته‌اش می‌شود که حتی برای نگرهبانی از آن ممکن است مخاطرات مختلفی را بپذیرا شود.

در انقلاب اسلامی ایران نیز با عنایت به رویکرد آرمان‌خواهانه ملت غیور و با تأکید بر ایدئولوژی و ماهیت انقلاب که در واقع برآمده از مطالبات و خواسته‌های انقلابی ملت مسلمان است این امر به وضوح مورد توجه قرار گرفته و حتی به جهت اهمیت فوق‌العاده آن، با موافقت رهبر کبیر انقلاب حضرت امام خمینی (ره) برای هماهنگی، هدایت، مدیریت و نظارت بر مراسم و بزرگداشت‌ها، شورای هماهنگی تبلیغات اسلامی تشکیل شد. این شورا مسئولیت برنامه‌ریزی، سیاست‌گذاری، هدایت، هماهنگی، مدیریت و نظارت و اجرای مراسم عمومی، راهپیمایی و مراسم جشن‌های انقلاب را بر عهده دارد که طی سال‌های گذشته نسبت به اجرای مناسب و پرشور آن تلاش‌های بی‌وقفه‌ای صورت داده است.

علی‌ای حال به نظر می‌رسد پس از این سال‌ها با توجه به تغییر ذائقه افراد بویژه نسل جوان، جابجایی نسلی، نقش‌آفرینی رسانه‌ها، علمی شدن جامعه (ر.ک: دارابی، ۱۳۸۷: روزنامه جام‌جم) و... تغییر نگاه در سیاست‌گذاری، برنامه‌ریزی و اجرای هر یک از مراسم و مناسبت‌ها به شکل تخصصی و با نگاهی نو امری ضروری است.

۱. تعریف مراسم و مناسبت

در فرهنگ فارسی معین تعریف لغوی مراسم و مناسبت این چنین آمده است: «مراسم: مرسوم‌ها، آداب، آیین‌ها» (معین، ۱۳۷۵، ص ۳۹۸۲) «مناسبت: با هم نسبت خویشی داشتن، مشابه شدن، نسبت خویشی، مشابهت، همانندی» (معین، ۱۳۷۵، ص ۴۳۷۰)

هدف از برگزاری آن مراسم یادآوری آن وقایع و اتفاقات است که باعث زنده نگه داشتن روح جمعی جامعه برای عموم مردم می‌شود.

با توجه به معنی لغوی مناسبت، معنی اصطلاحی آن را چنین می‌توان گفت: مناسبت‌ها مراسمی هستند که در سالروز وقایع و اتفاقات مهم و اساسی (فرهنگی، سیاسی، اقتصادی و نظامی) برگزار می‌شود و هدف از برگزاری آن مراسم یادآوری آن وقایع و اتفاقات است که باعث زنده نگه داشتن روح جمعی جامعه برای عموم مردم می‌شود.

۲. اهداف برگزاری مراسم و مناسبت

با توجه به نوع و میزان اهمیت یک مراسم یا مناسبت می‌توان اهداف مختلفی از جمله موارد زیر را برای برگزاری مراسم‌ها متصور شد:

- ۱- ۲. ارتقای سطح اطلاعات و دانش افراد جامعه نسبت به موضوعات و حوادث پراهمیت کشور.
- ۲- ۲. افزایش مشارکت مردمی و فراهم سازی مقدمات ایجاد همگرایی و همبستگی و انسجام ملی
- ۳- ۲. جریان سازی فرهنگی در سطح کشورها و جلوگیری از انفعالی شدن مردم، نهادها و...
- ۴- ۲. افزایش جذابیت مراسم‌ها و مناسبت‌های خاص کشور و معرفت‌زایی در برنامه‌ها
- ۵- ۲. دستیابی به اهداف و راهبردهای کلان کشور با حضور آحاد مردم
- ۶- ۲. تقویت بنیان‌های فکری، ارزشی و اعتقادی بوجود آورنده نظام با برجسته سازی تأثیرات آنها در آینده کشور و مردم و ایجاد اعتماد به نفس و روحیه خودباوری ملی نزد همه بویژه جوانان
- ۷- ۲. القای مشارکت آحاد جامعه در اداره امور کشور و ایجاد حس خوشنودی و رضایت از حضور در تصمیمات کشور
- ۸- ۲. نمایش قدرت و عظمت حکومت و نظام و افزایش امید و ایجاد فضای شاد و مفرح

۳. کارکردهای مراسم و مناسبت‌ها

نظر به اهمیت مراسم و مناسبت‌ها در فرهنگ‌های مختلف و ویژگی منحصر به فرد انقلاب اسلامی در ایجاد و خلق دنیای رسانه‌ای جدید برپایی مراسم و مناسبت‌ها در کشور ما اهمیت و عینیت بیشتری یافته است. برای مثال راهپیمایی‌های دوران انقلاب اسلامی از جمله مراسم مذهبی و ملی بود که توانست با تأثیرگذاری خاص خود در آن دوران در سطوح منطقه‌ای و بین‌المللی اثر ماندگاری برجای بگذارد به طوری که با برپایی سالانه و انعکاس رسانه‌ای آن در سراسر دنیا به نوعی بیمه شدن انقلاب و کشور را یک‌جا در پی داشته است.

بررسی نتایج و تأثیرات برگزاری مراسم و مناسبت‌ها (وقتی که در قالب و شیوه

مناسب برگزار شده‌اند) نشانگر آن است که مراسم‌ها می‌توانند

کارکردهای مختلفی از جمله کارکردهای ایجاد انسجام ملی و تعلق اجتماعی، آگاه‌سازی و فرهنگ‌سازی همگن‌سازی، خبری، تفریح و نشاط‌آوری و امنیتی داشته باشند. از این رو آگاهی از کارکردهای مختلفی که مراسم و مناسبت‌ها در واقع به عنوان رسانه دارند در بهره‌گیری مناسب و بهتر از آنها کمک خواهند داشت.

کرد که بدین شرح به اختصار اشاره می‌شود:

۱- ۳-۱. ایجاد انسجام ملی و تعلق اجتماعی

رسم یا مناسبت در سطح ملی می‌تواند به عنوان نماد وحدت ملی و ایجادکننده حس تعلق اجتماعی عمل کند. برای مثال برگزاری هر ساله مراسم راهپیمایی روز جهانی قدس و حضور همه جانبه اقوام مختلف کرد، لر، بلوچ و... تحت عنوان ملیت ایرانی و حتی فراتر از آن در سطح جهان اسلام که به ایجاد انسجام اسلامی و در سطح جهان به وحدت بشریت برای دفاع از قدس و فلسطین منجر می‌شود از کارکردهای بسیار بااهمیتی است که برگزاری مراسم در پی دارد. این گونه مراسم‌ها حبل‌المتینی است که حس تعلق اجتماعی را نیز برمی‌انگیزد.

۲- ۳. آگاه‌سازی و فرهنگ‌سازی

برگزاری مراسم و مناسبت‌ها می‌تواند در جهت آگاه‌سازی افشار مختلف نسبت به واقعیت موضوعات حتی موضوعاتی که سال‌ها از آن زمان گذشته به نحو مناسبی عمل کند.

برگزاری مراسم و مناسبت‌ها می‌تواند در جهت آگاه‌سازی افشار مختلف نسبت به واقعیت موضوعات حتی موضوعاتی که سال‌ها از آن زمان گذشته به نحو مناسبی عمل کند. به ویژه این امر برای قشر جوان و نوجوان که کمتر ذهنیت و آگاهی از موضوع دارند کمک فراوانی خواهد کرد و تحلیل درست‌تری از اخبار و وقایع برای آنها ارائه خواهد کرد و در صورتی که مناسب

و حساب شده اجرا شود می‌تواند افراد به ویژه جوانان را به‌طور کامل با تاریخ و فرهنگ قبل از خود آشنا کند به گونه‌ای که آنها احساس کنند که در آن زمان بوده‌اند و ضمن جلوگیری از گسست فرهنگی بین نسل‌ها به ایجاد فرهنگ مشترک و توسعه آن کمک نماید. برگزاری جشن نوروز، جشن مهرگان در ایران باستان تاکنون و نیز روز ملی کشورها و جشن استقلال در سایر کشورها از جمله کارکردهای فرهنگ‌سازی مراسم است.

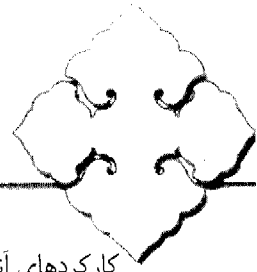
مرکز تحقیقات کامپیوتر علوم اسلامی

۳- ۳. همگن سازی

برگزاری مراسم‌ها و مناسبت‌ها و حضور افراد از نژاد و اقوام متنوع و سنین مختلف می‌تواند در نزدیکی و برقراری پیوندهای فکری، اعتقادی و... نقش مؤثری ایفا کند به گونه‌ای که افراد از خرده فرهنگ‌ها، فرهنگ‌های خاص و مجزا با نزدیک شدن به یکدیگر و تعامل مناسب از سبک زندگی، علایق و خواست‌های یکدیگر آگاهی یافته و طبیعتاً به هم نزدیک شده و در واقع از الگوهای مشابهی برخوردار می‌شوند. به عبارتی دیگر برگزاری مراسم در حوزه کلان موجب حفظ خرده فرهنگ‌ها و همراهی آنها در حمایت از فرهنگ رسمی و حاکم و در نهایت همپوشانی فرهنگ‌های مختلف و به نمایش درآمدن فرهنگ ملی در انظار و افکار عمومی جهانیان شود.

۴- ۳. خبری

در صورتی که این فرض را که مراسم و مناسبت‌ها می‌توانند همانند رسانه عمل کنند بپذیریم یکی از

کارکردهای آنها، انتقال و آگاهی‌بخشی اخبار و وقایع خواهد بود و از آنجا که برگزاری مراسم‌ها در سطوح ملی و جهانی به شدت مورد توجه بوده و بسیاری از مسائل مهم دیگر را تحت‌الشعاع خود قرار می‌دهد می‌توان این کارکرد را به عنوان یکی از کارکردهای پراهمیت برای آنها متصور شد.

۵-۳. تفریحی و نشاط‌آوری

تجربیات برگزاری مراسم‌های پرشور و حضور گسترده مردم در سطح ملی و بین‌الملل حاکی از آن است که وجود برنامه‌های جانبی تفریحی و سرگرمی برای اقشار مختلف شرکت‌کننده در برنامه نوعی نشاط را به همراه دارد. برای مثال حضور چهره‌های ورزشکاران، بازیگران، هنرمندان و اجرای موسیقی حماسی، انقلابی، آیینی و سنتی همیشه استقبال مردم را در پی داشته است

که این مقوله باید به صورت سازماندهی شده و با برنامه‌ریزی قبلی و هدف‌مند در سطح گسترده‌تری مورد توجه مسئولان امر قرار گیرد. مراسم در ایران با توجه به اینکه عمدتاً خانوادگی (روز قدس و ۲۲ بهمن) و یا ویژه قشر خاصی (روز ۱۳ آبان) است که عمدتاً دانشجویی و دانش‌آموزی می‌باشد باید عناصر و مقوله‌های تفریحی و شادی‌آورتر پررنگ و برجسته شود.

برگزاری مراسم و مناسبت‌ها به ویژه راهپیمایی‌های بزرگ روز قدس و ۲۲ بهمن و حضور گسترده مردم همیشه حاشیه امنیت و رفع تهدیدها را در پی داشته است.

۶-۳. بازدارندگی

شرایط خاص کشور و نظام مقدس جمهوری اسلامی نشانگر آن است که به‌طور دائمی در معرض تهدیدهای استکبار جهانی است. البته تا زمانی کشورهای استکبارگر مردم را همراه حکومت و انقلاب دیده‌اند حتی در زمان‌های بسیار بحرانی، فکر تجاوز را از سر بیرون کرده‌اند. از این‌رو برگزاری مراسم و مناسبت‌ها به ویژه راهپیمایی‌های بزرگ روز قدس و ۲۲ بهمن و حضور گسترده مردم همیشه حاشیه امنیت و رفع تهدیدها را در پی داشته است که این موضوع می‌بایست از سوی متولیان نظام و مردم همیشه مورد عنایت قرار گیرد و آگاهی‌دهی نسبت به این کارکرد مهم به قشرهای مختلف مردم امری اساسی است. (دارابی، ۱۳۸۵، ص ۱۲ و ۱۳)

مشارکت گسترده مردم که نماد مردمی بودن نظام را به نمایش می‌گذارد همواره نقش بازدارنده در کاهش تهدیدها و افزایش فرصت برای نظام در پی داشته است.

مراسم در ایران از این حیث که به دلیل مشارکت گسترده مردم که نماد مردمی بودن نظام را به نمایش می‌گذارد همواره نقش بازدارنده در کاهش تهدیدها و افزایش فرصت برای نظام در پی داشته است. برای این اساس بازنمایی مراسم و مناسبت‌ها برای مصرف خارجی (خارج از کشور) و طراحی بایسته و بازتاب مطلوب رسانه‌ای آن یک اصل انکارناپذیر در شرایط کنونی کشور است.

۴. آسیب‌شناسی مراسم و مناسبت‌ها

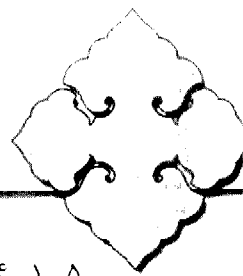
از آنجا که هر فعالیت آگاهانه‌ای باید به روش منظم و منطقی انجام تا اهداف و نتایج مورد انتظار از آن محقق شود، ضروری است آسیب‌شناسی مناسبی از مراسم و مناسبت‌ها براساس مراحل اجرایی آنها (برنامه‌ریزی، اجرا و نظارت و ارزیابی) ارائه شود که این آسیب‌ها به شرح ذیل قابل تصور است. شایان ذکر است نباید تصور شود که مخاطب همه این نقدها نهاد یا دستگاه خاصی است بلکه بررسی کلان مراسم نیازمند آسیب‌شناسی کلان است و از این منظر به نقدها و اشکالات باید نگرینست در عین حال که نقش نهاد مجری و مسئول در این زمینه در صف اول خواهد بود.

۱- ۴. آسیب‌های مرحله برنامه‌ریزی

- ۱- ۱- ۴. فقدان چشم‌انداز، راهبردها و سیاست‌های کلان برای برنامه‌ریزی مراسم
- ۱- ۲- ۴. برنامه‌ریزی متمرکز و در نظر گرفته نشدن خرده فرهنگ‌ها
- ۱- ۳- ۴. فقدان حضور گروه‌های مختلف از آحاد جامعه به ویژه جوانان در برنامه‌ریزی و متناسب نبودن برنامه‌ها با ویژگی‌های گروه‌های مختلف و رسمی شدن (حکومتی و دولتی شدن) برنامه‌ریزی این مقوله در کشور

۴- ۱- ۴. فرصت سوزی، دیر عمل کردن در برنامه‌ریزی و نبود فرصت کافی برای انجام کارها

تقریباً به عنوان یک رویه معمول

۵ - ۱ - ۴. فقدان نیازسنجی در طراحی برنامه‌ها و بهره‌نگرفتن از روش‌های علمی مخاطب‌شناسی در برنامه‌ریزی و تبلیغات

۶ - ۱ - ۴. ناکارآمدی برنامه‌ها در ارائه الگوهای فکری و رفتاری مورد نیاز جامعه در شرایط خاص
 ۷ - ۱ - ۴. بهره‌نگرفتن از تجربیات (داخل و خارج کشور) و تکرار یک رویه معمول و تشریفاتی در برنامه‌ریزی‌ها
 ۸ - ۱ - ۴. نبود نگاه تجمیعی به مناسبت‌های مشابه و تعدد مراسم و مناسبت‌ها و نبود دسته‌بندی و اولویت‌بندی مناسب با توجه به میزان اهمیت آنها.

۹ - ۱ - ۴. نبود نوآوری و خلاقیت و بهره‌نگرفتن از ایده‌های گروه‌های فکری و کارشناسان و صاحب‌نظران.
 ۱۰ - ۱ - ۴. نبود برنامه‌ریزی جامع و هماهنگ برای بهره‌گیری از ظرفیت‌های نهادهای مختلف بویژه رسانه‌ها برای امر مهم اطلاع‌رسانی (به عبارت دیگر فقدان پیوست رسانه‌ای در مراسم را باید یک آسیب جدی برشمرد).

۱۱ - ۱ - ۴. منطقی نبودن محتوای مراسم با نیازها و ضرورت‌های جاری و فعلی جامعه.
 ۱۲ - ۱ - ۴. بهره‌نگرفتن از یافته‌های پژوهشی پیرامون اولویت‌های فرهنگی، اجتماعی، سیاسی.
 ۱۳ - ۱ - ۴. نگاه رفیع تکلیفی در برگزاری مراسم‌ها از سوی دستگاه‌ها، نهادها و افراد.
 ۱۴ - ۱ - ۴. ملموس نبودن اهداف، آرمان‌ها، حقایق و دلایل برگزاری مراسم برای نسل جدید و بی‌انگیزگی آنان.

۱۵ - ۵ - ۴. بهره‌نگرفتن از تجارب پیشین و ظرفیت‌های بالقوه موجود در عرصه‌های مختلف.
 ۱۶ - ۱ - ۴. کم‌رنگ بودن نقش شورای هماهنگی تبلیغات اسلامی طی سال و ارائه صرف برخی اطلاعات و... در هنگام مراسم.

۱۷ - ۱ - ۴. اصالت دادن افراطی به عنصر عاطفی و احساسی مراسم‌ها و کم‌توجهی به انتقال مفاهیم انقلاب اسلامی.

۱۸ - ۱ - ۴. بی‌توجهی برنامه‌ریزان به چالش‌ها، مشکلات اقتصادی و معیشتی و نارضایتی آنان که برآیند رفتار برخی مسئولان و مسابقه رفاه‌طلبی و تجمل‌گرایی است.

۱۹ - ۱ - ۴. بهره‌نگرفتن مناسب از سایر ظرفیت‌های رسانه‌ای همچون سریال، فیلم، انیمیشن برای تهییج مردم و تبیین اهمیت مراسم و مناسبت‌ها طی سال و نیز بهره‌نگرفتن از سایر رسانه‌های مکمل (سایت‌ها، وبلاگ‌ها...)

۲-۴. آسیب‌های مرحله اجرا

- ۱- ۲-۴. تکراری بودن برنامه‌ها و سخنرانی‌ها و بی‌توجهی به سطوح سنی شرکت‌کنندگان در مراسم.
- ۲- ۲-۴. استفاده محدود از جلوه‌های هنری و اطلاع‌رسانی ضعیف در رسانه‌های جمعی.
- ۳- ۲-۴. کاهش نقش و حضور عوامل مؤثر و تأثیرگذار (نهادهای، احزاب و...) در اجرای مراسم‌ها و قبول وظیفه مشخص اجرایی و فقدان احساس مسئولیت از سوی برخی گروه‌ها و جریان‌ها.
- ۴- ۲-۴. سیاست‌زدگی در عرصه برگزاری برنامه‌ها و مراسم‌ها.
- ۵- ۲-۴. فضاسازی کاذب و فشارهای تبلیغاتی و روانی بر جامعه از طریق کانال‌های ماهواره‌ای... و بروز ذهنیت منفی نزد مردم نسبت به انقلاب و مسئولان.
- ۶- ۲-۴. کم‌رنگ شدن مشارکت نهادهای اصلی و کم‌تحرکی دستگاه‌های مختلف.
- ۷- ۲-۴. تبلیغات و اطلاع‌رسانی سطحی و کلیشه‌ای از مراسم‌های مختلف (مهم و غیرمهم) و عادی شدن مراسم‌های هر چند مهم نزد مردم.
- ۸- ۲-۴. به موقع انجام نشدن بسیاری از فعالیت‌های مربوط به برگزاری مراسم و بی‌توجهی در اجرای صحیح فعالیت‌ها و وظایف محوله.
- ۹- ۲-۴. تبلیغات منفی گروه‌های مخالف داخل کشور برای حضور نیافتن مردم در مراسم و مناسبت‌ها.
- ۱۰- ۲-۴. نبود اطلاع‌رسانی‌های دقیق، پرشور و واقعه‌آفرین از طریق رسانه‌ها بر افکار عمومی به منظور ترسیم و تصویر مراسم‌ها و مناسبت‌ها.
- ۱۱- ۲-۴. فقدان نظم و انسجام میان نهادهای فرهنگی، تبلیغاتی نظام در برگزاری مراسم‌ها و هدر رفتن سرمایه‌ها و انجام کارهای موازی.
- ۱۲- ۲-۴. بی‌نظمی فیزیکی و سازماندهی نامناسب نیروهای انسانی و زمان‌بندی غیردقیق.
- ۱۳- ۲-۴. کمبود منابع مالی و اعتباری در تدارک و پشتیبانی از مراسم.
- ۱۴- ۲-۴. فقدان حضور چهره‌های شاخص در سطح کشور در مراسم‌های استانی.
- ۱۵- ۲-۵. وجود چالش‌ها و مشکلات اقتصادی و معیشتی مردم و اثر آن بر حضور افراد جامعه.

۳- ۵. آسیب‌های مرحله نظارت و ارزیابی

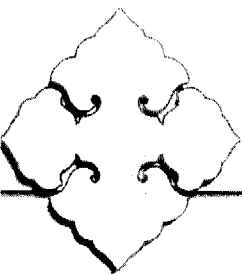
- ۱- ۳- ۴. نبود نظارت و ارزیابی مناسب و نظرسنجی علمی پیرامون مراسم از بعد میزان تحقق اهداف.
- ۲- ۳- ۴. نبود نظرسنجی دقیق درخصوص میزان و نحوه عملکرد بخش‌ها و سازمان‌های مختلف در برگزاری مراسم‌ها.
- ۳- ۳- ۴. نبود بازخورد مناسب برای تشویق نقاط قوت برنامه از سوی سازمان‌های مسئول و تقویت نقاط ضعف.
- ۴- ۳- ۴. بهره نگرفتن از ارزیابی‌های انجام شده در برنامه‌های بعدی.
- ۵- ۳- ۴. نبود گزارش‌های دقیق و جامع پیرامون جنبه‌های مختلف برنامه (مکتوب و تصویری) و کم‌اهمیتی به مستندسازی دقیق فعالیت‌ها.

۵. راهکارها و پیشنهادها

- ۱- ۵. تحلیل جغرافیا و مخاطب از حیث روانشناختی و جامعه‌شناسی با استفاده از کارشناسان مربوط.
- ۲- ۵. تنوع بخشی در برگزاری مناسبت‌ها براساس نیازسنجی و فضای جدید و ایجاد تنوع.
- ۳- ۵. عمق بخشی محتوایی به برنامه‌ها و تمرکز نکردن بر عواطف و احساسات صرف.
- ۴- ۵. آشناسازی افراد با اهداف، دلایل و اهمیت مناسبت و مراسم.
- ۵- ۵. تدبیر فرم و شکل مراسم و مناسبت با نیاز و انتظار مخاطبان مطابق با مسائل روز.
- ۶- ۵. تحلیل و چینش محتوا براساس مطالب مردم و آرمان‌های انقلاب.
- ۷- ۵. استفاده از ظرفیت‌های دستگاه‌ها و نهادهای مختلف و پررنگ کردن نقش آنها در قالب تنظیم آیین‌نامه‌های عملیاتی براساس نقاط اشتراک آنها با آرمان‌های اسلامی و مردمی.
- ۸- ۵. تمرکززدایی از مراسم و حرکت به سوی برنامه‌ریزی محلی و منطقه‌ای.
- ۹- ۵. تأمین امکانات و پشتیبانی‌های لازم به ویژه بهره‌گیری از حضور مردم و امکانات مردمی.
- ۱۰- ۵. تعامل مناسب و ارتباط با رسانه‌های (مکتوب و دیداری و شنیداری) محلی و ملی بویژه صدا و سیما برای تبلیغات و انعکاس هنرمندانه مراسم.

۱۱- ۵. بهره‌گیری از اصول علمی تبلیغات براساس یافته‌های پژوهشی این حوزه.
۱۲- ۵. بهره‌گیری از سخنرانان برجسته، فرهیخته و مقبول و مورداحترام جامعه.
۱۳- ۵. زمینه‌سازی برای ایفای نقش تشکل‌های مردمی مانند بسیج، کانون‌های فرهنگی مساجد، هیئت‌های مذهبی و...

۱۴- ۵. بهره‌گیری از تجربیات سایر کشورها در برگزاری مراسم‌های ملی - مذهبی.
۱۵- ۵. فعال کردن شعارهای تصویری، نمادین، هنری و تلاش برای تقویت جلوه‌های ویژه در مراسم.
۱۶- ۵. استفاده از رنگ‌های متنوع در آذین‌بندی اماکن و گذرگاه‌ها.
۱۷- ۵. توجه به حساسیت‌های مردم و جامعه در زمینه‌های مختلف به خصوص تبلیغات متعادل و هزینه‌های برگزاری.

۱۸- ۵. توجه ویژه به نسل جوان و نوجوان به عنوان مخاطبان اصلی مراسم.
۱۹- ۵. ارزیابی کیفی برنامه‌ها و بهره‌گیری از نتایج و بازخوردها.
۲۰- ۵. مستندسازی تجربیات و دستاوردهای حاصله.
۲۱- ۵. پرهیز از طولانی‌شدن، غیرضروری شدن برنامه و طراحی آن به صورت مفید و مختصر.
۲۲- ۵. برگزاری آموزش‌های توجیهی برای دست‌اندرکاران مناسبت‌ها و مراسم‌ها در سطوح و وظایف مختلف به‌طور مستمر.

۲۳- ۵. بهره‌گیری از ظرفیت‌های فناوری‌های نوین برای تبادل اطلاعات با مردم برای اخذ پیشنهادهای آنان برای برگزاری مراسم و مناسبت‌ها با هدف ایجاد توسعه کیفی.
۲۴- ۵. هدف‌گذاری مناسب برای هر مناسبت، تعیین پیام‌های آشکار و ضمنی، مدیریت پیام صحیح از طریق ارائه صحیح پیام.

۲۵- ۵. ایجاد تشکل‌های مشاوره‌ای با حضور گروه‌های مختلف (جوانان، دانشجویان، دانش‌آموزان و...) و بهره‌گیری از پیشنهادهای آنان در برگزاری برنامه‌ها.
۲۶- ۵. اجرای دقیق مراسم براساس تمامی پیش‌بینی‌های انجام شده براساس یک مدیریت واحد و بهره‌گیری از توان مردمی و خلاقیت و نوآوری آنها.

- ۲۷- ۵. تفکیک، تقسیم‌بندی و تلفیق مراسم و مناسبت‌ها به مراسم‌های عمومی و ملی.
- ۲۸- ۵. استفاده هنرمندانه از عکس‌های مسنولین نظام از سوی برگزارکنندگان (بهتر است بهره‌گیری از تصاویر به صورت خودجوش و در قالب علاقه‌های شخصی و مردمی صورت گیرد).
- ۲۹- ۵. ارائه برنامه‌ریزی شده فعالیت‌های جانبی تفریحی و نشاط‌آور با توجه به گروه‌های سنی مختلف مردم (استفاده از گروه‌های موسیقی، حرکات ورزشی، چنربازی، مانورهای هوایی و...).
- ۳۰- ۵. معرفی و تشویق فعالان بخش‌های مختلف مراسم (به ویژه دانش‌آموزان، دانشجویان، هنرمندان و...).

۶. بایسته‌های برگزاری یک مراسم و مناسبت

ویژگی‌ها، شرایط و موقعیت‌های سیاسی، فرهنگی و اجتماعی کشورها و اقوام در زمان‌های گوناگون، توجه به بایدها و نبایدها برای بهتر شدن نتایج حاصله در امور مختلف را سبب می‌شود. با عنایت به اهمیت و ضرورت برگزاری مراسم و مناسبت‌ها در کشور، توجه به بایسته‌ها از سوی شرکت‌کنندگان، نهادهای مجری و رسانه‌ها بدین شرح ضروری است:

۱- ۶. شرکت‌کنندگان

- ۱- ۱- ۶. استفاده گسترده از نمادها، رنگ‌ها، سنبل‌ها و بخصوص پرچم به عنوان نماد ملی و وحدت کشور.
- ۱- ۲- ۶. بهره‌گیری از دست‌نوشته‌های مردمی (به زبان‌های مختلف)، پرچم و تصاویر امام و رهبری.
- ۱- ۳- ۶. نظم و انضباط جمعی همراه با روحیه شاد و امیدبخش.
- ۱- ۴- ۶. استفاده از فناوری‌های نوین نظیر ایجاد سایت، وبلاگ، ارسال ایمیل و غیره برای آگاه‌سازی سایر افراد.

۲- ۶. نهادهای ذی‌ربط (مجریان)

- ۱- ۲- ۶. تأکید بر فراجانحی بودن مراسم و تلاش همه جانبه برای زنده نگاه‌داشتن ارزش‌های دینی، انقلابی و ملی.
- ۲- ۲- ۶. برنامه‌ریزی نمادین برای حضور سازمان یافته افسار مختلف نظیر: روحانیون، استادان

دانشگاه، دانشجویان، بانوان، جوانان و پرهیز از دولتی و حکومتی شدن یا اختصاص پیدا کردن مراسم به گروه یا طبقه خاص.

۳- ۲- ۶. متناسب بودن با آرمان‌ها و اهداف نظام و انقلاب و آحاد مردم جامعه و عمق بخشی و افزایش بینش و معرفت مردم.

۴- ۲- ۶. توجه ویژه به رویکرد وحدت‌آفرینی و انسجام‌بخشی و پرهیز از ایجاد اختلاف و شکاف بین توده‌های مردم در برگزاری مراسم.

۵- ۲- ۶. متناسب ساختن موضوع مراسم با میزان درک و پذیرش نسل کنونی و آینده.

۶- ۲- ۶. برنامه‌ریزی برای حضور همه مسئولان نظام و گروه‌ها و جناح‌های سیاسی و مذهبی با هدف اشاعه وحدت ملی.

۷- ۲- ۶. مشارکت‌دهی جدی و برنامه‌ریزی شدن نهادهای مختلف بویژه شهرداری‌ها در اذین‌بندی، چراغانی، نقل و انتقال مردم و...

۸- ۲- ۶. بهره‌گیری از ظرفیت نهادهای غیردولتی و مردمی همچون مساجد و بسیج.

۹- ۲- ۶. انتخاب سخنرانی متناسب با مراسم برای برقراری ارتباط کامل با مردم.

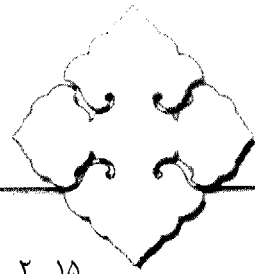
۱۰- ۲- ۶. بهره‌گیری از ابزارهای تبلیغی، اطلاع‌رسانی و فضا سازی مناسب در حد امکانات (تلویزیون‌های شهری، ویدئو وال‌های بزرگ و...) و برگزار کردن مراسم به روش نوین با استفاده از جدیدترین ابزارها و فناوری‌ها.

۱۱- ۲- ۶. بهره‌گیری از نظرسنجی‌ها و نیازسنجی‌های علمی انجام شده و نظرات، افکار و آرای نخبگان و اندیشمندان حوزوی و دانشگاهی.

۱۲- ۲- ۶. برنامه‌ریزی دقیق و آگاهانه، زمان‌بندی مراحل اجرایی برنامه‌ریزی، اجرا و نظارت و تهیه آیین‌نامه‌ها و ضوابط اجرایی مشخص.

۱۳- ۲- ۶. توجه به رویکرد بین‌المللی در برگزاری مراسم و مناسبت‌ها (با توجه به موضوعیت) و زمینه‌سازی برای تبلیغات گسترده شعارها و پلاکاردها به زبان‌های مهم دنیا (عربی، انگلیسی و...)

۱۴- ۲- ۶. اطلاع‌رسانی مناسب به مردم قبل از برگزاری مراسم با بهره‌گیری از امکانات مختلف رسمی و بصری.

- ۱۵- ۲- ۶ بهره‌گیری گسترده از گروه‌های موسیقی و اجرای برنامه‌ریزی شده از سوی این گروه‌ها.
- ۱۶- ۲- ۶ فراخوان بهترین عکس‌ها، تصاویر، مستندها، ویدئو کلیپ‌ها، وبلاگ‌ها و...
- ۱۷- ۲- ۶ ایجاد موزه از یادمان‌های حضور مردم (دست نوشته‌ها، امضاءها، عکس‌ها، کاریکاتورها، فیلم‌ها و...)
- ۱۸- ۲- ۶ ایجاد باشگاه دوستداران انقلاب اسلامی و عضوگیری از گروه‌های مختلف مردمی.
- ۱۹- ۲- ۶ توجه به فضا سازی محیطی در شهر (چراغانی برج‌ها، آذین ساختمان‌های خاص و...)
- ۲۰- ۲- ۶ تهیه و توزیع کلاه‌های رنگی، لباس، شنل حک شده به شعارهای مذهبی و انقلابی به زبان‌های مختلف در قالب‌های جذاب.

۳- ۶. رسانه‌ها

- ۱- ۳- ۶ تلاش برای دعوت و حضور حداکثری مردم در برنامه.
- ۲- ۳- ۶ جلوگیری از کم‌رنگ و کم‌اهمیت شدن مراسم به واسطه گذشت زمان و مهم جلوه‌دادن آن از حیث تاریخی، ملی.
- ۳- ۳- ۶ فراگیر کردن برگزاری مراسم از جنبه ملیت، قومیت، مذهب و آیین افراد جامعه.
- ۴- ۳- ۶ اطلاع‌رسانی و تبلیغات گسترده برای حضور کلیه گروه‌های اجتماعی و آحاد مردم و رده‌های مختلف سنی با توجه به ویژگی‌های خاص مراسم‌ها.
- ۵- ۳- ۶ برجسته‌سازی نقش جوانان و زنان در مراسم به عنوان دو قشر مؤثر و پراهمیت.
- ۶- ۳- ۶ برجسته‌سازی نمادها، سنبل‌ها و...
- ۷- ۳- ۶ تصویربرداری مناسب و استفاده از حرکات حرفه‌ای دوربین در میان (کرین) برای نشان دادن شادی، نشاط و خوشحالی مردم.
- ۸- ۳- ۶ تهیه مستندها و گزارش‌های خبری.
- ۹- ۳- ۶ تهیه بسته‌های خبری ویژه برای خارج از کشور.
- ۱۰- ۳- ۶ بهره‌گیری از خبرنگاران با لباس‌های غیررسمی (محلی، اقوام مختلف)

۷. مراحل برنامه‌ریزی مراسم

۱-۷. قبل از مراسم

۱-۱-۷. مطالعه (علمی و تطبیقی) و گردآوری منابع و اطلاعات لازم پیرامون مراسم یا مناسبت خاص (از حیث برنامه‌ریزی، اجرا و...)

۱-۱-۱-۷. مطالعه اطلاعات، نظرسنجی‌های انجام شده از برنامه‌های برگزار شده قبلی.

۱-۱-۲-۷. مطالعه تطبیقی درباره نحوه و چگونگی برگزاری مراسم، مناسبت و جشن‌ها در سایر کشورها.

۱-۱-۳-۷. گردآوری اطلاعات مربوط به علاقه‌مندی‌ها، امکان‌ها و ویژگی‌های مردم سایر اقوام

کشور برای برگزاری مراسم‌ها (تهیه اطلس فرهنگی)

۲-۱-۷. تعیین اهداف مورد نظر برنامه به‌طور دقیق

۱-۲-۱-۷. اهداف اصلی

۲-۲-۱-۷. اهداف فرعی

۳-۲-۱-۷. اهداف پنهان

۳-۱-۷. تعیین خط‌مشی‌ها و سیاست‌های کلان و تدابیر لازم برای حصول به اهداف مورد نظر.

۴-۱-۷. شناسایی جامعه مخاطبان

۱-۴-۱-۷. نوع گروه اجتماعی

۲-۴-۱-۷. سن و جنس

۳-۴-۱-۷. سلیقه و نیازها

۴-۴-۱-۷. سطح تحصیلات

۵-۱-۸. پیش‌بینی ساختار و تشکیلات مناسب برنامه (مسئول برنامه، شورای سیاست‌گذاری،

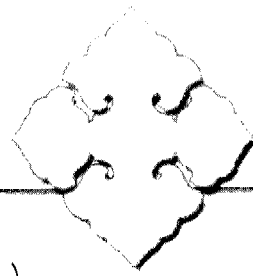
دبیرخانه، کارگروه‌ها و...)

۱-۵-۱-۷. تعیین مسئولان

۲-۵-۱-۷. تعیین شرح وظایف

۳-۵-۱-۷. تعیین بخش نظارتی

۶-۱-۸. تدوین برنامه اصلی

- ۱- ۶- ۱- ۷. تعیین کلیه برنامه‌ها اعم از تبلیغ، اجرایی، هنری و...
- ۲- ۶- ۱- ۷. برآورد تقریبی بودجه، امکانات و نیروی انسانی مورد نیاز
- ۳- ۶- ۱- ۷. زمان بندی دقیق و تعیین سیر دقیق مراحل پیشرفت فعالیت‌ها.
- ۴- ۶- ۱- ۷. تدوین آیین نامه و دستورالعمل‌های لازم بخش‌های مختلف.
- ۷- ۱- ۷. ابلاغ برنامه‌ها و دستورالعمل‌های مصوب به بخش‌ها و دیگر عوامل اجرایی، سازمان‌ها و...
- ۸- ۱- ۷. هماهنگی اقدامات اجرایی لازم.
 - ۱- ۸- ۱- ۷. تهیه فهرست کامل از اقدامات مورد نیاز.
 - ۲- ۸- ۱- ۷. تدارک امکانات صوتی و تصویری.
 - ۳- ۸- ۱- ۷. پلاکاردها.
 - ۴- ۸- ۱- ۷. برنامه‌ریزی چگونگی اطلاع رسانی و نحوه آن.
 - ۵- ۸- ۱- ۷. هماهنگی محل برگزاری مراسم.
- ۹- ۱- ۷. تشکیل ستادهای فرعی برای مراکز استان‌ها (شهرها و روستاها) با بهره‌گیری از توان نهادها، مساجد و اقبشار گوناگون مردم.
- ۱۰- ۱- ۷. بهره‌گیری از شخصیت‌های مذهبی، سیاسی، علمی در قبل و هنگام برگزاری برنامه.
- ۱۱- ۱- ۷. پیش‌بینی امکانات و خدمات پذیرایی از مدعوین.
 - ۱- ۱۱- ۱- ۷. ایستگاه صلواتی
 - ۲- ۱۱- ۱- ۷. مواد خوراکی بسته‌بندی شده و توزیع مناسب آن
 - ۳- ۱۱- ۱- ۷. برپایی نمایشگاه‌های مختلف
- ۱۲- ۱- ۷. بهره‌گیری از دکورهای مناسب در طول مسیر جهت ایجاد جذابیت برای افراد.
- ۱۳- ۱- ۷. تدارک وسیله نقلیه عمومی و پیش‌بینی محل پارکینگ وسایل نقلیه عمومی و مشخص.
- ۱۴- ۱- ۷. تنظیم جدول دقیق برنامه اجرایی مراسم با تعیین روز، ساعت، محتوا، مسئول و...
(کنداکتور برنامه)
- ۱۵- ۱- ۷. تبلیغات و اطلاع رسانی از طریق رسانه‌های مختلف و به شیوه‌های متنوع.
- ۱۶- ۱- ۷. هماهنگی‌های مربوط به حفاظت و امنیت.
- ۱۷- ۱- ۷. هماهنگی برای حضور اصحاب رسانه (داخل و خارج)

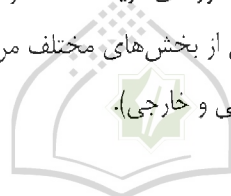
۲- ۷. هنگام مراسم

- ۱- ۲- ۷. آغاز برنامه رأس ساعت مقرر.
- ۲- ۲- ۷. بهره‌گیری از قراء ممتاز.
- ۳- ۲- ۷. پخش سرود ملی
- ۴- ۲- ۷. بهره‌گیری از سامانه‌های صوتی و تصویری برای پخش صدا و تصویر و موزیک.
- ۵- ۲- ۷. استقرار گروه‌های مختلف خبری، خبرنگاران، عکاسان، و... داخلی و خارجی و در اختیار قراردادن امکانات مورد نیاز برای ایشان و انعکاس لحظه به لحظه مراسم به صورت داخلی و بین‌المللی.
- ۶- ۲- ۷. تعیین جایگاه‌های مختلف برای میهمانان ویژه و عموم.
- ۷- ۲- ۷. بهره‌گیری از مجری توانا، مسلط برای اجرای برنامه.
- ۸- ۲- ۷. بهره‌گیری از دکور، رنگ‌های (نمادهای رنگ) مناسب و برنامه‌های تبلیغاتی.
- ۹- ۲- ۷. توزیع بروشورهای تبلیغاتی، بروشورهای راهنما و...
- ۱۰- ۲- ۷. بهره‌گیری مناسب از تصاویر حضرت امام، مقام معظم رهبری و شهدا و نصب پرچم و نمادهای جمهوری اسلامی در اماکن مختلف.
- ۱۱- ۲- ۷. برنامه‌ریزی مناسب برای عکاسی و تصویربرداری از کل مراسم.
- ۱۲- ۲- ۷. برگزاری مسابقات مختلف برای قشرهای مختلف بویژه جوانان و نوجوانان.
- ۱۳- ۲- ۷. انتخاب سخنران مناسب با توجه به برنامه.
- ۱۴- ۲- ۷. مصاحبه با گروه‌های مختلف مردم و مسئولان.
- ۱۵- ۲- ۷. پذیرایی به شکل مناسب از طریق ایستگاه‌های صلواتی با حفظ حرمت افراد.
- ۱۶- ۲- ۷. در اختیار قراردادن هدایت و مدیریت کلیه فعالیت‌ها بر عهده گروه‌های مختلف مردمی با نظارت متولیان اصلی.
- ۱۷- ۲- ۷. پیش‌بینی و اجرای برنامه‌های تفریحی و نشاط‌آور نظیر آتش‌بازی و نورافشانی (که به خلق تصاویر و نوشته منجر شود) گروه‌های موسیقی سنتی و انقلابی (در استان‌ها سرودهای ملی و محلی)، برگزاری مسابقات در زمینه‌های مختلف و اهدای جوایز و...

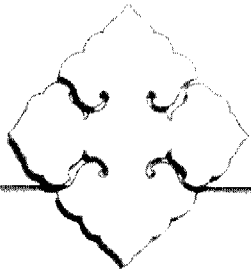
۳- ۷. پس از مراسم

- ۱- ۳- ۷. اخذ گزارش اقدامات و فعالیت‌ها از کلیه کمیته‌ها، عوامل، مسئولان و سازمان‌های مربوط.
- ۲- ۳- ۷. نظرسنجی پیرامون مراسم و انعکاس قوی خبری.
- ۳- ۳- ۷. ارزیابی از نحوه عملکرد بخش‌های و سازمان‌های مختلف در مراسم و ارائه بازخورد به ایشان.
- ۴- ۳- ۷. تهیه و تنظیم گزارش با ذکر نقاط قوت و ضعف.
- ۵- ۳- ۷. ارسال گزارش به مجاری ذیربط.
- ۶- ۳- ۷. تشکیل جلسه جمع‌بندی با حضور نمایندگان نهادهای فعال در برگزاری مراسم.
- ۷- ۳- ۷. مستندسازی کلیه فعالیت‌های انجام شده طی مراسم و تهیه کتاب، جزوه و...
- ۸- ۳- ۷. بهره‌گیری عملی از بازخورهای دریافت شده در مراسم‌های بعدی.
- ۹- ۳- ۷. تهیه کلیپ‌های متنوع از بخش‌های مختلف مراسم با توجه به ذائقه گروه‌های مختلف سنی و توزیع آن در سطح وسیع (داخلی و خارجی).

مرکز تحقیقات کامپیوتر علوم اسلامی

فهرست منابع

- دارابی، علی؛ بایسته‌های دهه چهارم انقلاب. ویژه‌نامه سی‌امین سال پیروزی انقلاب، روزنامه جام‌جم، ۱۳۸۷.
- دارابی، علی؛ مقاله بایسته‌های سازماندهی وسایل ارتباط جمعی در برگزاری مراسم با توجه به شعال سال، ۱۳۸۵.
- گابریل آلموند؛ بینگهام باول و رابرت مونت، جارجویی نظری برای بررسی سیاست تطبیقی، ترجمه علیرضا طیب، تهران، مرکز آموزش مدیریت دولتی، ۱۳۷۷.
- گزارش‌های ارسالی نمایندگی‌های صدا و سیما در خارج از کشور لبنان، انگلیس، جمهوری آذربایجان، روسیه، ۱۳۸۸.
- لوح‌های فشرده مراسم در کشورهای مالزی، هند، آلمان، ترکیه، فرانسه، ۱۳۸۸.
- معین، محمد؛ فرهنگ فارسی، ج ۳ و ۴، تهران: امیرکبیر، چاپ پنجم، ۱۳۷۴.
- معاونت پژوهش و برنامه‌ریزی شورای هماهنگی تبلیغات اسلامی، راهنمای بزرگداشت ایام‌الله، ۱۳۸۴.
- نقیب‌زاده: احمد، درآمدی بر جامعه‌شناسی سیاسی، تهران، سمت، ۱۳۷۹.

مرکز تحقیقات کامپیوتر علوم اسلامی